

Instituut voor de nationale rekeningen

Analyse van de prijzen
Jaarverslag 2023 van het instituut
voor de nationale rekeningen
Deel I:
Inflatieverloop in België en de buurlanden in 2023

Prijzenobservatorium

Jaarverslag 2023 van het Instituut voor de nationale rekeningen

De totale inflatie is sterk vertraagd ten gevolge van de daling van de energieprijzen, tot een niveau dat vergelijkbaar is met dat van voor het begin van de spanningen tussen Oekraïne en Rusland. Daarentegen blijven de prijzen van levensmiddelen, diensten en industriële goederen stijgen ten opzichte van 2022.

Na een historisch hoog niveau te hebben bereikt in 2022 (10,3 %), is de totale inflatie, gemeten op basis van het geharmoniseerde indexcijfer der consumptieprijzen (HICP), sterk gedaald in België tot gemiddeld 2,3 % in 2023. Daarmee komt ze op een vergelijkbaar niveau als in het tweede kwartaal 2021. Ter herinnering: sinds de tweede helft van 2021 bleef de totale inflatie in België elk kwartaal stijgen tot eind 2022, voordat ze begon te vertragen in het eerste kwartaal 2023 (5,9 %). In de loop van 2023 daalde de totale inflatie voortdurend, van 5,9 % in het eerste kwartaal 2023 tot -0,6 % in het vierde kwartaal 2023.

Deze daling van de totale inflatie is te verklaren door de scherpe daling van de prijzen van energieproducten (gemiddeld -28,4 %), met een negatieve bijdrage aan de totale inflatie van 4,2 procentpunt. In de laatste maanden van 2023 nam de daling van de energieprijzen toe, van -32,1 % op jaarbasis in het derde kwartaal tot -36,4 % op jaarbasis in het vierde kwartaal. Dit is voornamelijk te wijten aan een basiseffect dat hier een rol speelt, in combinatie met prijzen die zich op een relatief laag niveau hebben gestabiliseerd: de prijzen aan het einde van 2023 worden immers vergeleken met de prijspiek die eind 2022 werd bereikt. Desalniettemin blijven de prijzen voor aardgas en elektriciteit flink hoger dan voor de oorlog in Oekraïne.

In de andere productcategorieën daarentegen steeg de inflatie in 2023 tot historisch hoge niveaus. Voor levensmiddelen is de inflatie gestegen naar gemiddeld 12,7 % in 2023. Nooit eerder was het zo hoog.¹ De inflatie voor levensmiddelen, volgens HICP, begon eind 2021 te stijgen (tot 2,0 % in het vierde kwartaal 2021 tegenover 0,9 % voor 2021 als geheel) om in 2022 gemiddeld 8,3 % te bedragen.² De inflatie voor levensmiddelen bleef stijgen in 2023 om gemiddeld 12,7 % te bereiken. Vanaf het tweede kwartaal vertraagde de prijsstijging echter (door lagere prijzen op de internationale markten en minder druk op de inputprijzen) en kwam uit op 8,3 % in het laatste kwartaal 2023.

De inflatie voor niet-energetische industriële goederen, die in 2022 ook al historisch hoog was (4,2 %), bleef stijgen in 2023 (5,4 %). Na een piek in het eerste kwartaal, met een inflatie van 6,8 %, vertraagden de prijsstijgingen vanaf het tweede kwartaal (door minder leveringsproblemen en lagere grondstoffenprijzen) tot 3,6 % in het laatste kwartaal 2023.

De inflatie in de dienstensector bleef stijgen in 2023 en bereikte een gemiddelde van 6,3 % (vergeleken met 3,8 % in 2022 en zelfs 2,0 % gemiddeld jaarlijks tussen 2006 en 2021), een historisch hoog niveau. Merk op dat de inflatie in de dienstensector sinds 2021 stijgt. Deze stijging van de inflatie is onder andere te wijten aan de automatische loonindexering gekoppeld aan de stijging van de gezondheidsindex. Na een piek van 6,7 % in het derde kwartaal 2023, daalde de inflatie in de dienstensector echter tot 6,1 % in het vierde kwartaal.

Bijgevolg is ook de onderliggende inflatie, die geen rekening houdt met de inflatie van energie en niet-bewerkte levensmiddelen, gestegen tot 7,4 % in 2023 (vergeleken met 4,9 % in 2022 en zelfs 1,4 % in 2021). In 2023 daalde de onderliggende inflatie van 8,4 % in het eerste kwartaal naar 5,8 % in het vierde kwartaal. De stijging van de onderliggende inflatie laat zien dat de prijsstijgingen worden gespreid over de verschillende productcategorieën: bewerkte levensmiddelen, diensten en niet-energetische industriële goederen.

¹ In 2008 was de inflatie voor levensmiddelen met 5,7 % uitzonderlijk hoog. Dit was voornamelijk te wijten aan de financiële crisis van 2008 en aan financiële speculatie op de wereldwijde voedselmarkten.

² Deze prijsstijgingen waren grotendeels te wijten aan het conflict tussen Rusland en Oekraïne en kwamen bovenop de prijsstijgingen voor 2021.

Tabel 1. Recent verloop van de inflatie voor het geharmoniseerde indexcijfer der consumptieprijzen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2021	2022	2023	2022	2023					2023 - IV			Bijdrage 2022 ¹	Bijdrage 2023 ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec				
Energie	22,4	57,9	-28,4	46,1	-11,2	-32,0	-32,1	-36,4	-42,6	-36,5	-28,7	5,78	-4,23	14,7	
Levensmiddelen	0,9	8,3	12,7	12,8	16,9	14,2	11,7	8,3	9,1	8,2	7,6	1,88	2,68	20,3	
Bewerkte levensmiddelen	1,7	8,4	12,7	12,7	17,0	14,2	11,8	8,4	9,3	8,2	7,6	1,53	2,16	16,3	
Niet-bewerkte levensmiddelen ^a	-2,2	7,6	12,4	13,2	16,7	14,1	11,3	8,0	8,5	8,0	7,5	0,34	0,52	3,9	
Goederen en diensten	1,3	4,0	6,0	5,1	6,3	6,5	6,0	5,2	5,6	5,0	5,0	2,67	3,90	65,0	
Niet-energetische industriële goederen	0,8	4,2	5,4	6,0	6,8	6,5	4,7	3,6	4,4	3,4	3,1	1,14	1,40	24,9	
Diensten	1,6	3,8	6,3	4,5	5,8	6,5	6,7	6,1	6,3	5,9	6,1	1,53	2,50	40,2	
p.m. Onderliggende inflatie^b	1,4	4,9	7,4	6,7	8,4	8,1	7,2	5,8	6,4	5,6	5,5	4,20	6,06	81,4	
p.m. Gezondheidsindex ^c	2,0	9,3	4,3	11,2	7,5	5,6	3,7	0,8	0,3	0,9	1,3				
Totale inflatie	3,2	10,3	2,3	11,2	5,9	2,6	1,6	-0,6	-1,7	-0,8	0,5	10,32	2,35	100,0	

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

^a Fruit, groenten, vlees en vis. ^b Gemeten aan de hand van het GICP, zonder niet-bewerkte levensmiddelen en energiedragers.

^c Nationale consumptieprijsindex, zonder tabak, alcoholhoudende dranken, benzine en diesel.

¹ Bijdrage tot de totale inflatie (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in 2023 (in %).

In onze belangrijkste buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland) steeg de totale inflatie ook sterk vanaf medio 2021 om een piek te bereiken in het vierde kwartaal 2022. Merk op dat in alle landen in 2022 maatregelen werden genomen om de energiefactuur van huishoudens te verlagen, zonder dewelke de totale inflatie nog hoger zou zijn geweest. Net als in België daalde de inflatie in 2023 in Duitsland en Nederland tot respectievelijk 6,0 % en 4,1 %, wat hoger is dan in België (2,3 %). In Frankrijk bleef de inflatie in 2023 relatief stabiel (5,7 % in 2023, vergeleken met 5,9 % in 2022).

De verschillen in totale inflatie zijn voornamelijk te wijten aan een verschil in de energie-inflatie. In Nederland dalen de energieprijzen ook op jaarbasis (-23,7 %), maar minder sterk dan in België (-28,4 %). In Duitsland en Frankrijk daarentegen, blijven deze prijzen over een periode van een jaar stijgen, maar in veel mindere mate dan in 2023. De inflatie voor energieproducten bedroeg dus 5,1 % in Duitsland en 5,7 % in Frankrijk. Deze verschillen in energie-inflatie kunnen met name worden verklaard door het feit dat de groothandelsprijzen in België sneller worden doorberekend in de consumptieprijzen voor energie (onder andere door een hoog aandeel contracten tegen variabele prijs met maandelijkse indexering van de energiecomponent voor aardgas en elektriciteit, en een lager aandeel van de vaste component - taksen en/of heffingen - in de consumptieprijs van stookolie en aardgas). Wijzigingen in grondstoffenprijzen hebben daarom een meer directe impact op de energieprijzen voor huishoudens in België, zowel naar boven als naar beneden, zoals nu het geval is. In Nederland zijn variabele contracten door de energiecrisis ook een meerderheid geworden, terwijl dit vroeger niet het geval was. In Frankrijk en Duitsland daarentegen worden vooral vaste contracten aangeboden, door een verschil in marktorganisatie (minder geliberaliseerde energiemarkt in Duitsland en gereguleerde prijzen in Frankrijk). Dit heeft geleid tot een zekere vertraging in het doorberekenen van de stijging van de groothandelsprijzen in 2022 en een zeker inhaaleffect in 2023 (zie hoofdstuk 2).

Nederland (6,1 %) en Duitsland (5,6 %) hebben de hoogste inflatie in 2023 voor niet-energetische industriële goederen. België volgt met een inflatie van 5,4 %. Frankrijk is opnieuw koploper met de laagste inflatie (4,1 %).

Voor levensmiddelen heeft België de hoogste inflatie (12,7 %). Dat geldt zowel voor bewerkte levensmiddelen (12,7 %) als voor niet-bewerkte levensmiddelen (12,4 %). Er waren echter significante verschillen in prijsevolutie op het niveau van de subcategorieën, vooral voor niet-bewerkte levensmiddelen. Nederland had de laagste inflatie, zowel voor bewerkte levensmiddelen (11,9 %) als voor niet-bewerkte levensmiddelen (8,2 %).

Voor diensten was de inflatie het hoogst in Nederland met 6,3 %, oftewel hetzelfde niveau als in België, gevolgd door Duitsland met 4,8 % in 2023. Frankrijk had met 3,9 % de laagste inflatie voor diensten.

Tabel 2. Totale inflatie en zijn productgroepen in België en in de voornaamste buurlanden in 2023

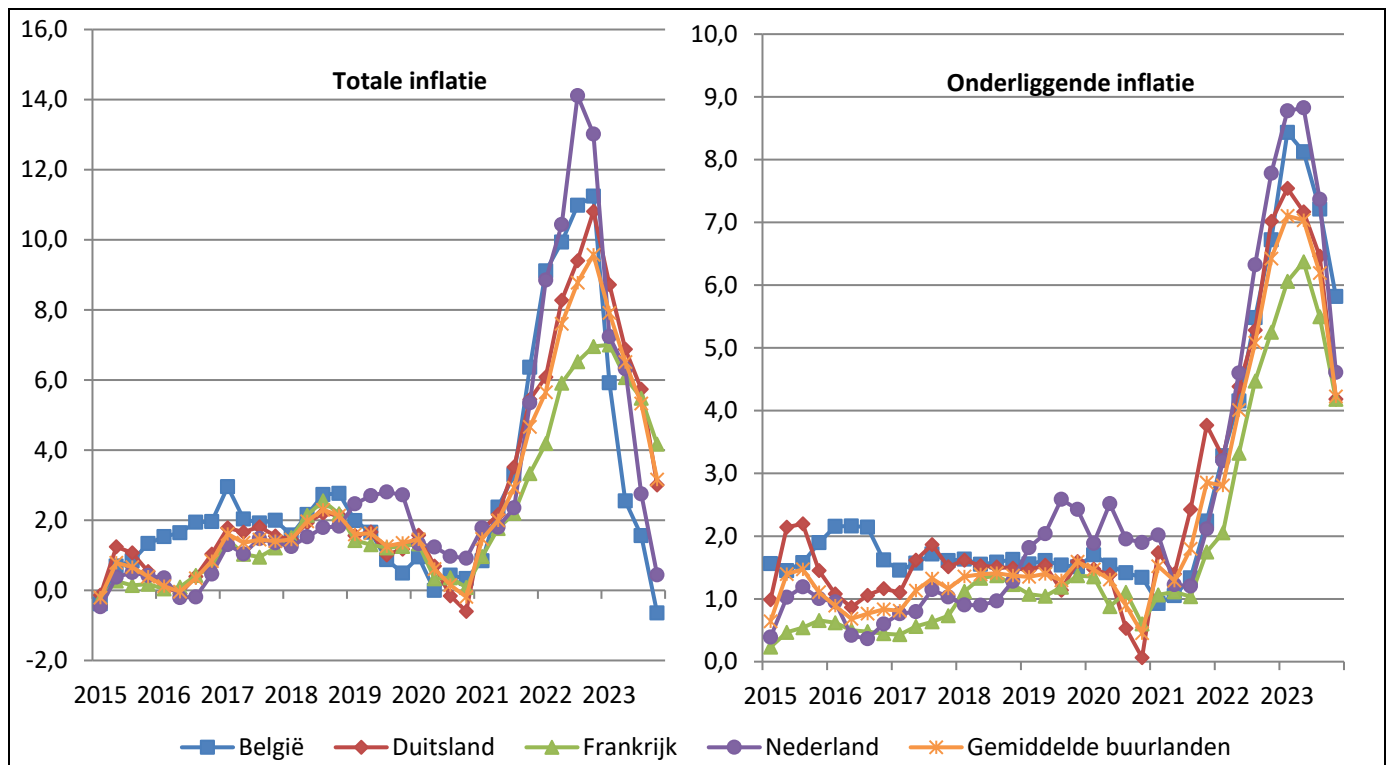
(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2023 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Energie	-28,4	2,1	5,1	5,7	-23,7	14,7	9,8
Levensmiddelen	12,7	11,5	11,7	11,4	11,3	20,3	18,1
Bewerkte levensmiddelen	12,7	12,2	12,3	12,0	11,9	16,3	14,6
Niet-bewerkte levensmiddelen	12,4	8,8	8,7	9,1	8,2	3,9	3,5
Goederen en diensten	6,0	4,8	5,1	4,0	6,4	65,0	72,1
Niet-energetische industriële goederen	5,4	5,2	5,6	4,1	6,1	24,9	26,6
Diensten	6,3	4,6	4,8	3,9	6,3	40,2	45,5
Onderliggende inflatie	7,4	6,1	6,3	5,5	7,4	81,4	86,7
GICP	2,3	5,7	6,0	5,7	4,1	100,0	100,0
GICP (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	0,9	5,6	6,0	5,8	3,2	100,0	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Grafiek 1. Kwartaalevolutie van de totale inflatie en van de onderliggende inflatie in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)

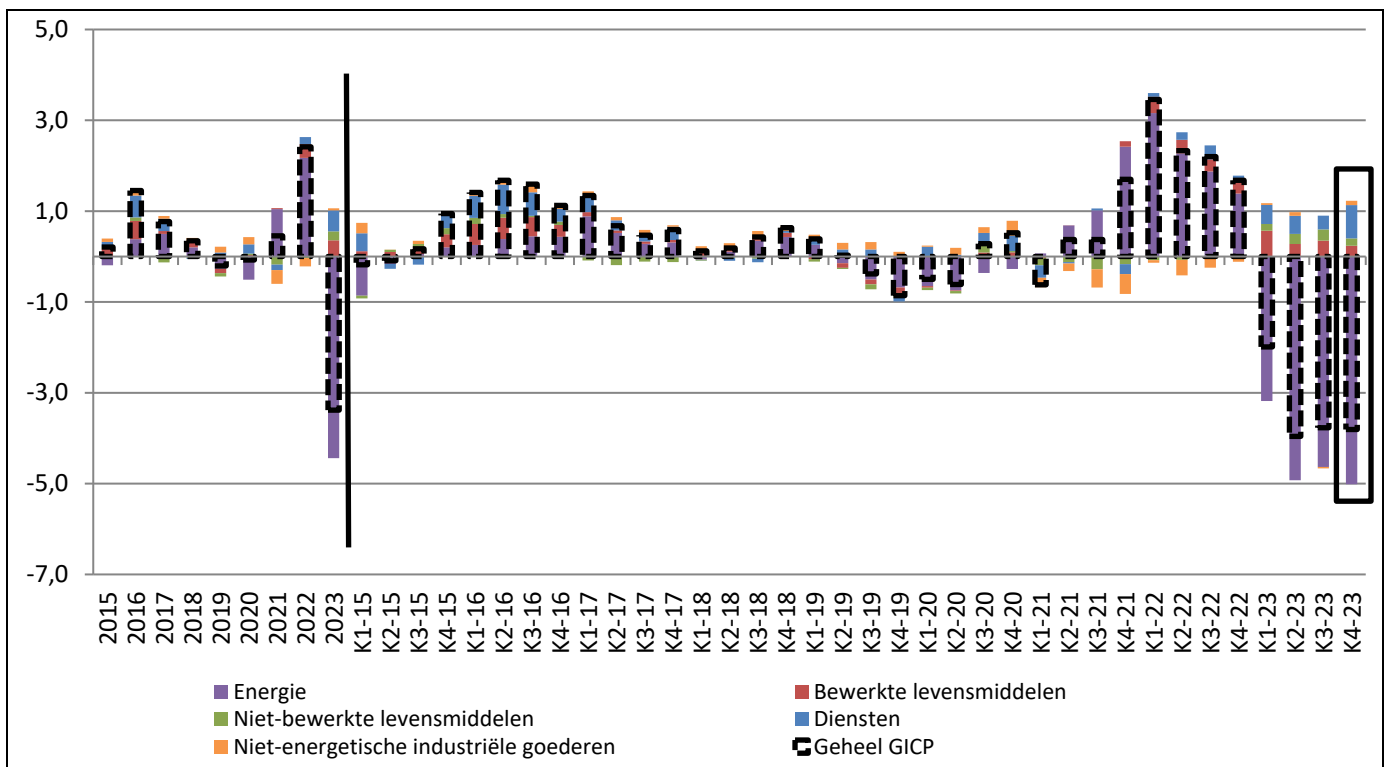

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

De totale inflatie in België bedroeg dus 2,3 % in 2023, wat lager is dan de gemiddelde inflatie van de belangrijkste buurlanden. Tabel 2 toont dat het inflatieverschil met de belangrijkste buurlanden 3,4 procentpunt was in het voordeel van België. Dit wordt verklaard door de hogere inflatie in Duitsland en Frankrijk. Nederland kende ook een hogere inflatie dan België, maar het gewicht van Nederland in het gemiddelde van de buurlanden is beperkt in vergelijking met dat van Duitsland en Frankrijk. Grafiek 2 toont aan dat het totale inflatieverschil voornamelijk te wijten was aan het verschil in energie-inflatie. Zoals hierboven vermeld, bleef de energie-inflatie in Frankrijk en Duitsland positief in 2023, terwijl de prijzen in België in één jaar tijd sterk daalden.

Grafiek 2. Bijdrage van elke productgroep aan het inflatieverschil tussen België en de voornaamste buurlanden

(In procentpunt)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Sterke daling van de energieprijzen door een combinatie van factoren

De belangrijkste reden voor de vertraging van de totale inflatie in de afgelopen maanden, was de scherpe daling van de energieprijzen. Na een sterke stijging in 2022 en een recordinflatie van gemiddeld 57,9 % over het hele jaar, daalden de energieprijzen vanaf het begin van 2023, en deze prijsdaling versterkte zich in de loop van de kwartalen tot -36,4 % in het vierde kwartaal. Gemiddeld bedroeg de energie-inflatie in 2023 dus -28,4 %. Deze aanzienlijke jaar-op-jaar daling van de energieprijzen werd veroorzaakt door zowel de scherpe daling van de gas- en elektriciteitsprijzen als, in mindere mate, door de daling van de prijzen van vloeibare brandstoffen en motorbrandstoffen.

De versnelling van de energie-inflatie in 2022 was het gevolg van een vermindering van het aanbod van aardgas door het Russisch-Oekraïense conflict en de daaropvolgende sancties tegen Rusland. Bovendien kochten alle EU-lidstaten tegelijkertijd aardgas om hun voorraden aan te vullen, waardoor de vraag, vlak voor het begin van de winter, sterk toenam. In 2023 had een combinatie van factoren een neerwaarts effect op de energieprijzen. De groothandelsprijzen op de energiegrondstoffenmarkten daalden als gevolg van, onder andere, een lagere vraag door milde weersomstandigheden, energiebesparende maatregelen en de vertraging van de Chinese economie.

In 2023 waren er ook een aantal overheidsmaatregelen van kracht om de energierekening voor huishoudens te verlagen :

- Definitieve verlaging van de btw op elektriciteit en gas naar 6 % vanaf 1 april 2023, maar verhoging van de accijnzen ter compensatie (invoering van een flexibel systeem van accijnzen op gas en elektriciteit³);

³ Het nieuwe accijnssysteem maakt nu een onderscheid tussen een basisverbruik (3.000 kWh voor elektriciteit en 12.000 kWh voor aardgas) en een meerverbruik. Wanneer de prijs van elektriciteit en/of gas een vastgesteld plafond overschrijdt (100 euro per MWh voor gas en 250 euro per MWh voor elektriciteit), wordt de accijnzen op het basisverbruik verlaagd (maar niet op het meerverbruik).

- Verlenging van de forfaitaire basistarieven van 135 euro/maand voor gasrekeningen voor januari, februari en maart 2023 (voorheen november en december 2022);
- Verlenging van de forfaitaire basistarieven van 61 euro/maand voor elektriciteitsrekeningen voor de maanden januari, februari en maart 2023 (voorheen november en december 2022);
- Verhoging en verlenging van een premie voor huishoudens die verwarmen met diesel of propaan in bulk (300 euro premie voor een levering tussen 15/11/2021 en 31/03/2023);
- Verlenging van het sociaal tarief voor personen die genieten van een verhoogde tegemoetkoming (RVT) vanaf 1 april, en dit tot 1 juli 2023⁴;
- Sinds maart 2022, lagere accijns op diesel en benzine tezamen met een omgekeerd cliquet-systeem. Op 1 april 2023 is het accijnsniveau weer terug op het oorspronkelijk niveau voorzien voor 2023.⁵

Bij ongewijzigde indirecte belastingen (btw en accijnzen) zou de daling van de energieprijzen op jaarbasis groter zijn geweest, namelijk -37,4 % (in plaats van -28,4 % in werkelijkheid, door de stijging van de accijnzen op gas en elektriciteit sinds 1 april).⁶

Tabel 3. Recent verloop van de consumptieprijzen voor energiedragers

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2021	2022	2023	2022	2023				2023 – IV			Bijdrage 2022 ¹	Bijdrage 2023 ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec			
Elektriciteit	16,2	57,1	-28,7	52,8	-5,4	-25,3	-36,4	-43,2	-50,7	-42,1	-35,5	19,99	-8,60	33,3
Gas	39,6	109,2	-55,2	83,6	-26,1	-59,1	-64,1	-66,8	-74,3	-68,4	-56,4	21,13	-15,62	31,3
Vloeibare brandstoffen	36,4	70,5	-21,9	41,8	-14,8	-41,7	-19,0	-8,2	-16,6	-8,9	4,8	8,75	-2,98	11,8
Vaste brandstoffen	1,6	17,4	31,8	39,8	48,1	47,9	31,7	7,4	14,8	5,4	2,6	0,19	0,27	0,6
Brandstoffen voor privévoertuigen	15,2	24,1	-5,4	12,9	-2,4	-11,5	-3,5	-3,8	-4,9	-6,8	0,7	7,86	-1,50	23,0
Energie	22,4	57,9	-28,4	46,1	-11,2	-32,0	-32,1	-36,4	-42,6	-36,5	-28,7	57,91	-28,43	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep (in procentpunt)² p.m. Gewicht in 2023 (in %).

Meer specifiek daalde de olieprijs in euro, na een stijging met 59,8 % op jaarbasis in 2022, met 19,7 % op jaarbasis tot een gemiddelde van 76,8 euro/vat in 2023 (tegenover 95,7 euro/vat in 2022)⁷. In het derde kwartaal veerde de olieprijs echter op tot 87,5 euro/vat in september, voornamelijk als gevolg van een verminderd aanbod van de OPEC+-landen en

Wanneer de gasprijs onder de minimumgrens van 45 euro per MWh zakt, stijgt bovendien de accijns op extra verbruik van aardgas om gasverbruik niet aan te moedigen. De accijns wordt vastgesteld in verhouding tot de verbruikte hoeveelheid en is geen percentage van de prijs van het product. Deze hervorming slaat dus op de verbruikte kWh vanaf 1 april 2023.

⁴ Koninklijk besluit van 19 maart 2023 houdende de verlenging van de uitbreiding van de maximumprijzen voor de beschermde residentiële afnemers tot personen met een recht op verhoogde tegemoetkoming tot 1 juli 2023:

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&caller=summary&pub_date=23-03-22&numac=2023041192#top.

⁵ De accijnsverlaging op benzine werd medio november 2022 afgeschaft.

⁶ In 2023, bij ongewijzigde indirecte belastingen, zou de inflatie voor elektriciteit -51,9 % (in plaats van -28,7 %) zijn geweest, voor aardgas -59,7 % (in plaats van -55,2 %) en voor motorbrandstoffen -9,9 % (in plaats van -5,4 %).

⁷ Insee, [Prix du pétrole et des matières premières importées](#).

een aanhoudende vraag (vooral in de Verenigde Staten na de versnelde groei en hoge consumptie tijdens het zomerseizoen). In het laatste kwartaal 2023 begon de olieprijs weer te dalen als gevolg van de toegenomen productie door sommige OPEC-landen (Iran, Irak en Nigeria) en de bezorgdheid over de wereldeconomie en de hoge rente in veel landen. De olieprijs bedroeg daardoor gemiddeld 80 euro per vat in het vierde kwartaal 2023.

Deze gemiddelde daling van de olieprijs in 2023 kan met name worden verklaard door de aanhoudende onzekerheden rond de wereldeconomie als gevolg van een mogelijke bankencrisis, een restrictief monetair beleid in heel wat landen om de inflatie te bestrijden, onzekerheid over het herstel van de Chinese economie en een opleving van de koolwaterstofproductie in de Verenigde Staten. Daarnaast heeft de waardestijging van de euro ten opzichte van de dollar deze prijsdaling van een vat Brent in de eurozone versterkt⁸.

Ten gevolge van deze daling van de gemiddelde olieprijs in euro op jaarbasis ⁹, daalden de stookolieprijzen in 2023 met 21,9 % (tegenover een recordstijging van 70,5 % in 2022). Meer specifiek, na een piek van 104,3 % in het tweede kwartaal 2022, daalde de stookolie-inflatie tot 41,8 % in het vierde kwartaal 2022. In het eerste kwartaal 2023 daalden de prijzen op jaarbasis (-14,8 %) en deze daling versterkte zich in het tweede kwartaal (-41,7 %). In de tweede helft van het jaar was de prijsdaling minder intens, en bedroeg -8,2 % in het vierde kwartaal.

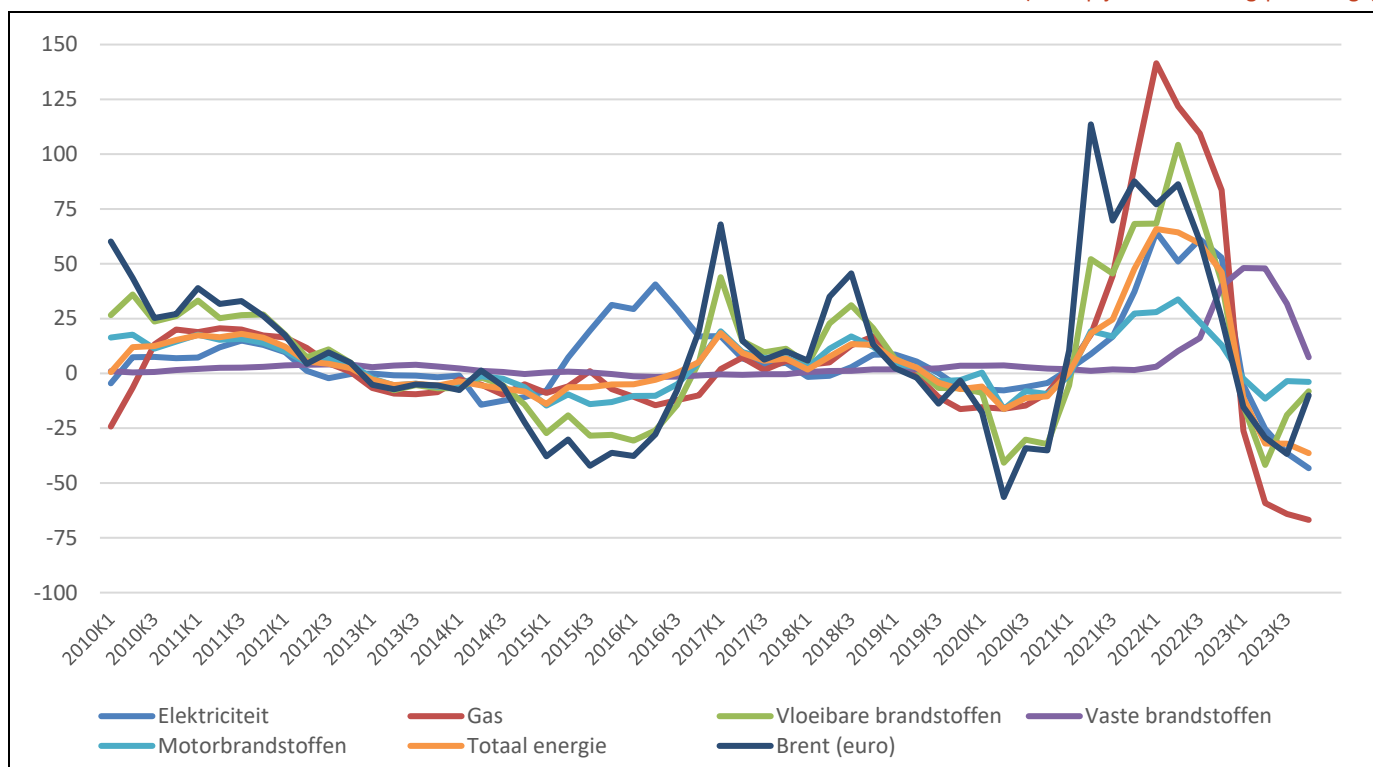
Voor motorbrandstoffen bleef de prijsdaling op jaarbasis meer beperkt (-5,4 % in 2023 vergeleken met een recordstijging van gemiddeld 24,1 % in 2022). Net als voor stookolie was de prijsdaling voor motorbrandstoffen het grootst op jaarbasis in het tweede kwartaal (-11,5 %), die vervolgens in de tweede helft van het jaar afzwakte tot -3,8 % in het vierde kwartaal. Zonder de maatregelen van de overheid (dus bij ongewijzigde indirecte belastingen en zonder de accijnsverlaging) zou de daling van de brandstofprijzen op jaarbasis groter zijn geweest, namelijk -9,9 % in 2023.

⁸ In dollartermen bedroeg de prijsdaling op jaarbasis voor een vat Brent 17,5 % in 2023 (vergeleken met, ter herinnering, -19,7 % in eurotermen).

⁹ Ter herinnering: het accijnsniveau op stookolie is erg laag in België, zodat veranderingen in de onderliggende prijs van grondstoffen direct en aanzienlijk worden weerspiegeld in de consumptieprijzen.

Grafiek 3. Kwartaalevolutie van de consumptieprijsen van energieproducten

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)

Bronnen: Insee¹⁰, EC, FOD Economie, Statbel.

Na een onwaarschijnlijk hoog inflatieniveau van 109,2 % in 2022, daalde de consumptieprijs van aardgas zeer sterk aan het begin van 2023 (-26,1 % in het eerste kwartaal), en deze daling werd in de loop van het jaar zelfs versterkt tot -66,8 % in het vierde kwartaal. De gasprijzen daalden met gemiddeld 55,2 % op jaarbasis. Toch liggen de gasprijzen nog steeds hoger dan voor de spanningen tussen Oekraïne en Rusland (2017-2019). Deze daling van de consumptieprijsen is voornamelijk te wijten aan de daling van de gasprijzen op de groothandelsmarkten ten gevolge van de aanzienlijke daling van de vraag naar energie in Europa als gevolg van de zachte temperaturen en de energiebesparende maatregelen die huishoudens en bedrijven hebben genomen. Daarnaast heeft de vertraging van de Chinese economie ook een neerwaartse invloed gehad op de vraag naar vloeibaar aardgas, waardoor Europese landen minder met China hoeven te concurreren voor de aankoop van vloeibaar aardgas. Ook niet vergeten dat de btw op gasrekeningen sinds april 2023 definitief is vastgelegd op 6 %. Bij ongewijzigde indirecte belastingen (en dus zonder de accijnsverhoging) zou de prijsdaling op jaarbasis nog groter zijn geweest, namelijk -59,7 % in 2023.

Net als bij gas daalde de consumptieprijs van elektriciteit sterk aan het begin van 2023, en deze daling werd gedurende het jaar sterker en bedroeg -43,2 % in het vierde kwartaal. Gemiddeld over het hele jaar bedroeg de daling -28,7 % (vergeleken met 57,1 % in 2022). Toch liggen de elektriciteitsprijzen nog steeds hoger dan vóór de Russisch-Oekraïense spanningen (2017-2019). Deze daling van de consumptieprijsen op jaarbasis is voornamelijk te wijten aan de voortdurende daling van de gasprijs op de groothandelsmarkt. Bij ongewijzigde indirecte belastingen (en dus zonder de accijnsverhoging) zou de inflatie voor elektriciteit in 2023 -51,9 % zijn geweest.

Ter herinnering: de vorming van de elektriciteitsprijzen op de groothandelsmarkten (spot- en termijnmarkten) berust op een tariefbepaling op basis van marginale kosten. In Europa is de marginale unit om de markt voor elektriciteit in evenwicht te brengen vaak een gascentrale. De productiekost van elektriciteit via dit type van centrale wordt sterk beïnvloed

¹⁰ De evolutie van de olieprijs is gebaseerd op gegevens gepubliceerd door het Insee, « [International prices of imported raw materials - Brent crude oil \(London\) - Prices in euros per barrel](#) ».

door de gasprijs. Op het niveau van consumptieprijs werd de impact van de btw-verlaging in het tweede kwartaal grotendeels tenietgedaan door de invoering van een nieuwe accijns op elektriciteit in april (zie hierboven).

Tabel 4. Inflatie voor energie en voornaamste categorieën in België en in de voornaamste buurlanden in 2023

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2023 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden ¹
Elektriciteit	-28,7	8,4	12,1	12,9	-32,7	33,3	29,4
Gas	-55,2	4,2	24,7	13,7	-44,4	31,3	18,0
Vloeibare brandstoffen	-21,9	-8,4	-6,6	-13,2	0,0	11,8	7,5
Vaste brandstoffen	31,8	11,9	8,9	15,9	Nd	0,6	1,3
Brandstoffen voor privévoertuigen	-28,7	8,4	12,1	12,9	-32,7	23,0	40,9
Energie	-28,4	2,1	5,1	5,7	-23,7	100,0	100,0
Energie (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	-37,4	1,8	5,1	6,5	-31,9		

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Nb: niet beschikbaar.

¹ Stadsverwarming, die niet is opgenomen in de index voor België, heeft een gemiddelde weging van 4,0 % in de buurlanden.

In de buurlanden daalde de energie-inflatie ook in 2023, met name in Nederland, waar de daling van de energieprijzen - 23,7 % bedroeg op jaarbasis, iets minder dan in België (-28,4 %). In Duitsland en Frankrijk is de energie-inflatie vertraagd ten opzichte van 2022, maar blijft positief met respectievelijk 5,1 % en 5,7 %. Gas levert de belangrijkste bijdrage aan het verschil in energie-inflatie met Frankrijk en Duitsland, en in mindere mate elektriciteit en vloeibare brandstoffen. Deze snellere stijging en daling van de energieprijzen in België in vergelijking met Frankrijk en Duitsland is voornamelijk te wijten aan de sterkere doorberekening van de groothandelsprijzen voor energie in de consumptieprijs in België. In België is het aandeel contracten tegen variabele prijzen voor elektriciteit en gas (met maandelijks of driemaandelijks tussentijdse prijsaanpassingen) groter dan in Frankrijk en Duitsland (waar vaste contracten domineren) en bijgevolg passen de prijzen van de contracten zich in België sneller aan de groothandelsprijzen aan. In Nederland zijn door de energiecrisis variabele contracten ook een meerderheid geworden, terwijl dit voorheen niet het geval was. In Frankrijk en Duitsland daarentegen worden vooral vaste contracten aangeboden, vanwege een andere marktorganisatie (minder geliberaliseerde energiemarkt in Duitsland en gereguleerde prijzen in Frankrijk). Voor gas en vloeibare brandstoffen maakt de zuivere energiecomponent overigens een groter deel uit van de consumptieprijs in België dan in Frankrijk en Duitsland door het lage niveau van taksen voor deze twee producten en de lage nettarieven voor gas in ons land. Bovendien werden in het eerste kwartaal 2023 de elektriciteits- en gasprijzen (energiecomponent) in de buurlanden geplafonneerd om de prijsstijging voor deze producten te beperken. Daardoor reageerden de Belgische prijzen sterker op veranderingen in de grondstoffenprijzen (zie hoofdstuk 2).

Een vergelijking van de evolutie en het niveau van de consumptieprijs voor gas en elektriciteit tussen België en zijn buurlanden wordt gepresenteerd in de specifieke analyse met betrekking tot deze twee producten.

Bijzonder sterke inflatie voor levensmiddelen, voornamelijk voor oliën, zuivelproducten en groenten. De daling van de prijzen van verschillende landbouwgrondstoffen en de stabilisatie van de prijzen voor industriële producten heeft de consumptieprijsstijging echter een halt toegevoerd.

De inflatie voor levensmiddelen is blijven stijgen ten opzichte van 2022 en bedraagt gemiddeld 12,7 % in België in 2023. Dat is een historisch hoog niveau. De voedselinflatie is nog nooit zo hoog geweest sinds het begin van de HICP-metingen in 1996. De inflatie voor levensmiddelen begon te stijgen in het laatste kwartaal 2021 en bereikte gemiddeld 8,3 % in 2022. De inflatie bleef stijgen en bereikte een piek van 16,9 % voor het hele eerste kwartaal. Vanaf het tweede kwartaal 2023 bleef de inflatie voor levensmiddelen dalen tot 8,3 % in het vierde kwartaal.

De hoge inflatie voor levensmiddelen doet zich zowel voor bij de niet-bewerkte als bij de bewerkte levensmiddelen. De inflatie van niet-bewerkte levensmiddelen bedroeg 12,4 % in 2023, vergeleken met 7,6 % in 2022. De inflatie van bewerkte levensmiddelen bedroeg 12,7 % in 2023, vergeleken met 8,4 % in 2022.

De sterke stijging van de consumptieprijzen over de eerste 3 maanden van 2023 volgt op de sterke stijgingen van de productieprijzen in de industrie. Deze stegen met 28 % tussen april 2021 en maart 2023. De grondstoffeprijzen verdubbelde tussen augustus 2020 en mei 2022. Ze bereikten een piek en daalden vervolgens met 25 % tussen mei 2022 en oktober 2023. De industriële prijzen bleven echter stijgen tot maart 2023, waarna ze stabiliseerden. Sindsdien is er geen duidelijke opwaartse of neerwaartse evolutie meer. De daling van de grondstoffeprijzen heeft de sterke stijging van de industriële prijzen dus een halt toegevoerd, maar heeft nog geen daling veroorzaakt. Meer details over deze ontwikkelingen op de verschillende niveaus van de bedrijfstak zijn te vinden in hoofdstuk 3.

Verder stroomafwaarts begonnen de consumptieprijzen voor bewerkte levensmiddelen, exclusief alcohol en tabak, vanaf november 2021 sterk te stijgen. Tussen november 2021 en maart 2023 stegen deze prijzen met 26 %. In maart 2023 bereikten ze een piek voordat ze in april daalden. Sindsdien lijken de prijzen zich te stabiliseren. Als gevolg daarvan daalt de inflatie, van 20,5 % in het eerste kwartaal 2023 tot 8,1 % in het vierde kwartaal.

Verschillende categorieën van levensmiddelen lieten in 2023 een zeer hoge inflatie optekenen. Ten eerste registreerde de categorie zuivelproducten een recordinflatie van 19,6 % in 2023. De index vertoont echter een dalende trend sinds de piek in maart 2023. Tussen die piek en november daalde de index met 4,4 %. In de categorie oliën en vetten waren de prijsstijgingen in de winkel ook erg hoog, met 17,9 % in 2023. Ook hier verklaren de sterke stijgingen van de grondstoffeprijzen in 2021 en 2022 gedeeltelijk deze scherpe prijstoenames. De wereldprijzen voor grondstoffen gerelateerd aan olie (zonnebloem-, soja- en palmolie) dalen echter sinds mei 2022. Deze daling is nog niet erg zichtbaar in de consumptieprijzen. In twee jaar tijd, van februari 2021 tot februari 2023, zijn de consumptieprijzen voor andere oliën (plant-aardige oliën andere dan olijfolie) met bijna 80 % gestegen. Na een terugval in maart en april vertonen de prijzen geen duidelijke opwaartse of neerwaartse trend meer. Anderzijds vertonen de prijzen voor olijfolie sinds juli 2022 een opwaartse trend. De categorie brood en granen registreerde vervolgens een hoge inflatie van 14,3 % in 2023. De graanprijzen dalen echter gestaag sinds juni 2022. De categorie suiker, jam, honing, chocolade en suikerwerk kent eveneens een sterke toename (+14,1 %).

De categorie groenten noteerde een sterke inflatie van 18,6 %. Dit was voornamelijk te wijten aan hogere energiekosten. Tabak registreerde een inflatie van 10,6 % in 2023. Dat komt deels door de accijnsverhoging op tabak begin 2023. Zonder deze accijnsverhoging zou de inflatie van tabak 4,3 % zijn geweest.

Tabel 5. Recent verloop van de consumptieprijsen voor levensmiddelen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2021	2022	2023	2022	2023					2023 – IV			Bijdrage 2022 ¹	Bijdrage 2023 ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec				
Brood en granen	0,5	10,9	14,3	16,4	21,4	15,8	12,9	8,0	10,0	7,5	6,7	1,57	2,13	15,0	
Vlees	0,4	8,1	11,2	13,2	16,2	12,6	9,7	6,9	7,5	6,6	6,7	1,59	2,24	20,0	
Vis en zeevruchten	0,4	9,3	10,4	12,4	17,1	10,2	8,1	6,8	7,5	7,2	5,7	0,39	0,45	4,1	
Melk, kaas en eieren	0,2	11,8	19,6	20,2	30,2	23,5	17,2	9,4	13,0	8,6	6,8	1,06	1,83	9,5	
Oliën en vetten	1,5	19,6	17,9	27,6	32,2	21,3	14,0	6,5	9,3	5,8	4,6	0,30	0,30	1,7	
Fruit	-6,5	4,6	10,9	9,9	11,4	12,8	10,8	8,9	7,9	9,4	9,5	0,26	0,58	5,0	
Groenten	-2,1	8,1	18,6	16,3	23,3	21,5	19,3	11,1	12,4	11,4	9,7	0,60	1,34	7,1	
Suiker, jam, chocolade	0,4	6,9	14,1	11,5	16,1	16,9	14,2	9,7	9,4	10,5	9,1	0,36	0,75	5,4	
Voeding n.e.g.	-0,4	8,1	13,6	13,0	18,9	15,9	12,2	8,0	10,2	7,2	6,8	0,24	0,42	3,0	
Alcoholvrije dranken	-0,8	7,6	9,9	11,1	14,2	12,1	8,7	5,0	4,4	5,8	4,9	0,45	0,59	5,8	
<i>Koffie, thee en cacao</i>	-0,9	13,1	11,4	18,2	20,0	13,1	7,5	5,9	5,5	6,2	6,1	0,14	0,13	1,0	
<i>Mineraalwater, frisdranken en sappen</i>	-0,8	6,3	9,5	9,5	12,8	11,8	9,0	4,8	4,2	5,7	4,7	0,31	0,47	4,8	
Alcoholische dranken	0,6	4,4	6,3	6,6	9,2	7,1	5,7	3,4	3,5	3,6	3,0	0,45	0,57	8,3	
<i>Gedistilleerde dranken</i>	1,2	2,3	6,5	2,5	7,3	7,2	6,2	5,5	5,3	6,1	5,0	0,02	0,04	0,6	
<i>Wijnen</i>	0,4	3,2	6,3	5,0	8,6	7,0	5,3	4,4	4,8	4,5	3,8	0,20	0,30	4,5	
<i>Bier</i>	0,8	7,3	6,7	10,3	10,7	8,0	6,8	1,6	1,5	1,7	1,6	0,24	0,22	3,3	
Tabak	8,5	6,5	10,6	7,4	8,8	10,5	10,8	12,3	12,1	12,3	12,4	0,97	1,58	15,0	
Levensmiddelen	0,9	8,3	12,7	12,8	16,9	14,2	11,7	8,3	9,1	8,2	7,6	8,25	12,8	100,00	
<i>Bewerkte levensmiddelen</i>	1,7	8,4	12,7	12,7	17,0	14,2	11,8	8,4	12,1	12,3	12,4	6,73	10,30	80,5	
<i>Niet-bewerkte levensmiddelen</i>	-2,2	7,6	12,4	13,2	16,7	14,1	11,3	8,0	8,5	8,0	7,5	1,52	2,47	19,5	

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹ Bijdrage aan de inflatie van de groep (in procentpunt), ² p.m. gewicht in de groep in 2023 (in %).

In onze belangrijkste buurlanden bereikte de inflatie voor levensmiddelen in 2023 ook historisch hoge niveaus, maar iets lager dan die in België. In Duitsland bedroeg de inflatie voor levensmiddelen 11,7 % in 2023. Frankrijk en Nederland kennen een vergelijkbare inflatie voor levensmiddelen van respectievelijk 11,4 % en 11,3 % in 2023. Voor bewerkte levensmiddelen (exclusief alcohol en tabak) is het beeld bijna identiek: Duitsland en België hebben de hoogste inflatie, terwijl Frankrijk en Nederland bijna hetzelfde inflatieniveau hebben. Voor niet-bewerkte levensmiddelen is de inflatie het hoogst in België. De inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen in België was 12,4 % in 2023, terwijl dit in Frankrijk, Duitsland en Nederland respectievelijk 9,1 %, 8,7 % en 8,2 % was. De inflatie voor groenten en fruit was het hoogst in België. Voor deze twee productcategorieën is de recente hogere inflatie in België in feite niet meer dan een 'inhaalbeweging' ten opzichte van de andere landen, aangezien de inflatie in België lange tijd lager was en de prijsindex in België lager blijft (zie hoofdstuk 3).

Tabel 6. Inflatie voor levensmiddelen en voornaamste categorieën in België en in de voornaamste buurlanden in 2023

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2023 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Brood en granen	14,3	14,6	16,6	12,3	15,5	15,0	13,8
Vlees	11,2	9,4	8,3	10,7	8,6	20,0	15,8
Vis en zeevruchten	10,4	11,4	14,3	9,1	13,2	4,1	3,4
Melk, kaas en eieren	19,6	15,9	15,9	16,3	13,6	9,5	11,5
Oliën en vetten	17,9	6,0	-1,9	15,6	9,7	1,7	2,1
Fruit	10,9	8,1	8,4	7,9	7,7	5,0	6,6
Groenten	18,6	13,7	14,0	13,9	12,5	7,1	9,4
Suiker, jam, chocolade	14,1	14,7	15,4	14,1	14,2	5,4	5,5
Voeding n.e.g.	13,6	14,3	16,9	12,4	11,8	3,0	3,9
Alcoholvrije dranken	9,9	11,2	11,1	11,8	9,0	5,8	7,9
<i>Koffie, thee en cacao</i>	11,4	7,7	4,8	12,1	11,4	1,0	2,6
<i>Mineraalwater, frisdranken en sappen</i>	9,5	12,8	13,9	11,6	9,5	4,8	5,3
Alcoholische dranken	6,3	8,5	9,7	7,5	6,4	8,3	9,5
<i>Gedistilleerde dranken</i>	6,5	6,0	7,4	5,1	4,6	0,6	2,5
<i>Wijnen</i>	6,3	8,0	8,9	7,4	5,7	4,5	4,0
<i>Bier</i>	6,7	11,3	12,0	11,0	8,0	3,3	2,9
Tabak	10,6	8,4	8,1	8,0	10,6	15,0	10,7
Levensmiddelen	12,7	11,5	11,7	11,4	11,3	100,0	100,0
Levensmiddelen (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	11,7	11,4	11,5	11,5	10,3		
Bewerkte levensmiddelen	12,7	12,2	12,3	12,0	11,9	80,5	80,5
<i>Bewerkte levensmiddelen (zonder alcohol en tabak)</i>	14,3	13,7	14,0	13,6	12,9	57,2	60,3
<i>Bewerkte levensmiddelen (bij ongewijzigde indirecte belastingen)</i>	11,5	12,0	12,2	12,2	10,7		
Niet-bewerkte levensmiddelen	12,4	8,8	8,7	9,1	8,2	19,5	19,5

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Een uitzonderlijk hoge inflatie in 2023, zowel voor diensten als voor niet-energetische industriële goederen (NEIG).

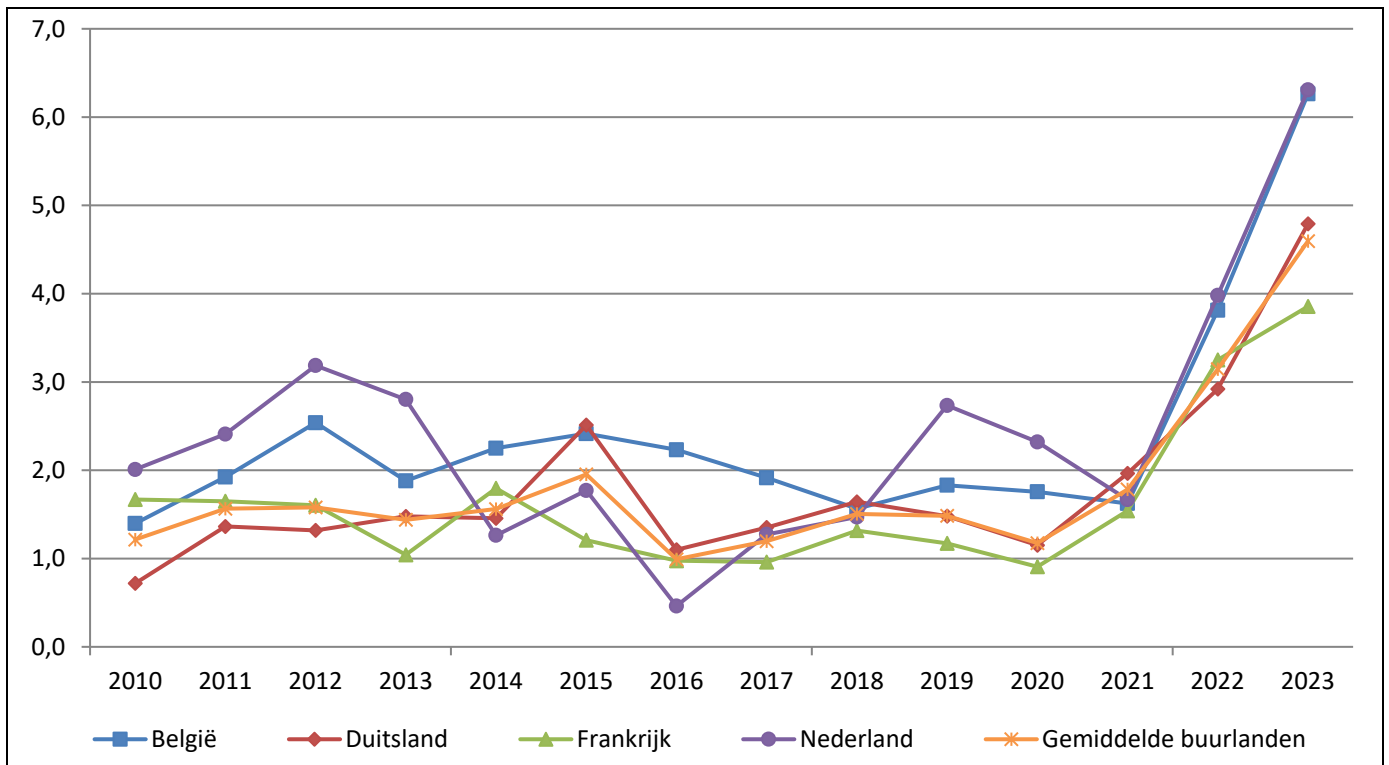
De **diensten**inflatie kende in 2023 een verdere versnelling, van 1,6 % in 2021 en 3,8 % in 2022 naar 6,3 % in 2023, oftewel het hoogste niveau dat ooit is waargenomen sinds de publicatie van het GICP. Op kwartaalbasis is de diensteninflatie versneld tot en met het derde kwartaal 2023 (6,7 %) om vervolgens in het laatste kwartaal een daling in te zetten (6,1 %). De versnelling van het prijsstijgingstempo voor diensten werd voornamelijk veroorzaakt door een toename van de inflatie voor de prijzen in restaurants en cafés (van gemiddeld 5,2 % in 2022 naar 8,1 % in 2023), werkelijke woninghuur (van 3,5 % in 2022 naar 5,9 % in 2023) en ziekenhuisdiensten (van 3,5 % in 2022 naar 7,7 % in 2023). De toename van de gezondheidsindex en de gerelateerde overschrijdingen van de spilindex hebben een invloed op de loonkosten. Dit heeft vooral gevolgen voor de evolutie van de prijzen binnen de productgroep diensten, waarvoor de loonkosten gemiddeld 43,2 %¹¹ van de totale productiekosten uitmaken.¹² De stijging van de gezondheidsindex zorgt, naast de stijging van de lonen, ook voor een toegenomen indexatie van de huurgelden.

¹¹ Op basis van de input-outputtabellen van 2020, volgens de gecumuleerde benadering.

¹² In deel 4 wordt dieper ingegaan op de diensteninflatie in 2023.

Grafiek 4. Jaarevolutie van de inflatie voor diensten in België en de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)

Bronnen: EC, Statbel.

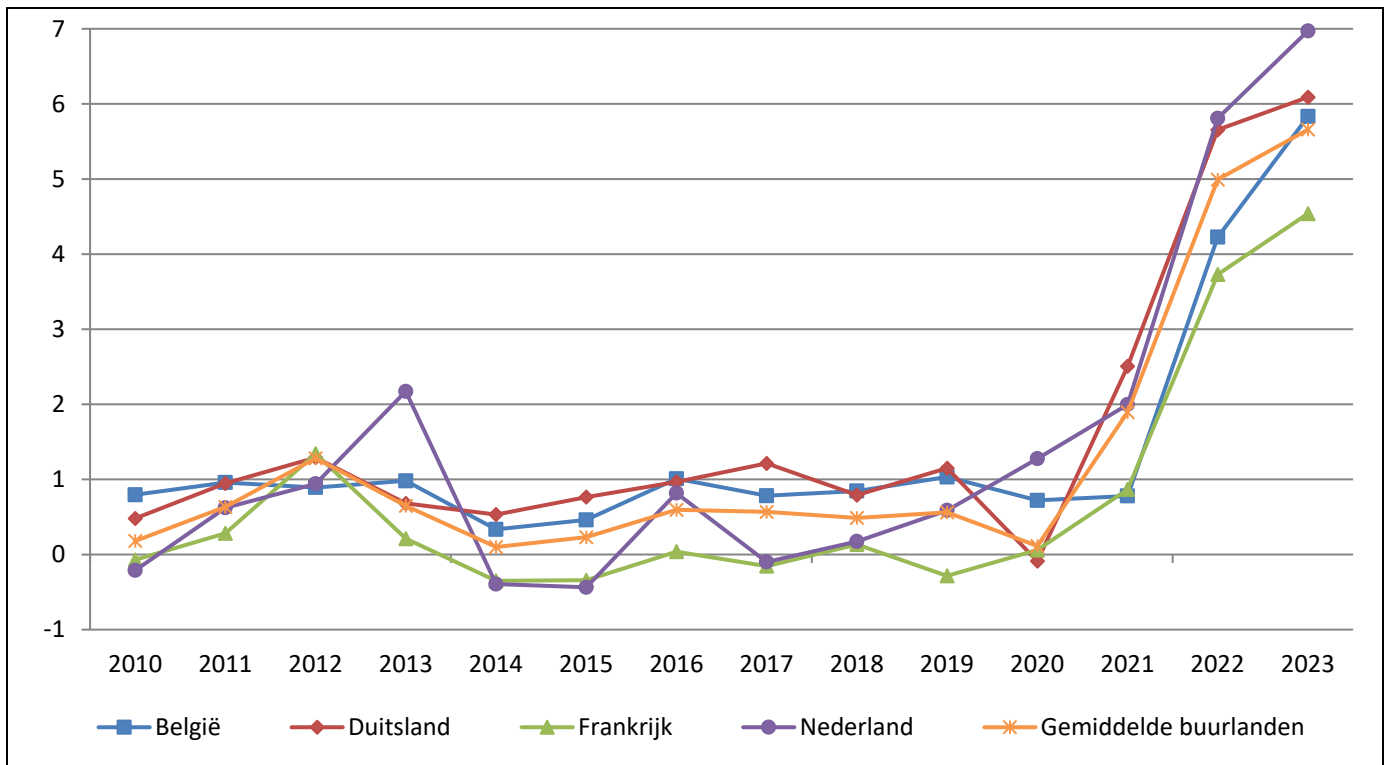
Het prijsstijgingstempo voor de productgroep **niet-energetische industriële goederen (NEIG)** bedroeg gemiddeld 5,4 % in 2023, wat een verdere versnelling van de inflatie inhoudt voor deze categorie. Sinds het tweede kwartaal 2023 is de inflatie voor niet-energetische industriële goederen echter aan het afnemen. In het eerste kwartaal 2023 bedroeg de inflatie nog 6,8 % om in het vierde kwartaal 2023 terug te vallen tot 3,6 %. De hoge inflatie voor NEIG in 2023 is nog steeds te wijten aan de sterk gestegen import- en grondstoffenprijzen, die met vertraging in de consumptieprijzen werden doorgerekend.¹³ De bevoorradingsproblemen zijn weggewerkt en daarnaast is er een vertraging van de wereldeconomie, met name in China, waardoor het prijsstijgingsniveau voor industriële goederen is afgenomen in de loop van 2023.

Deze versnelling van de inflatie voor NEIG is hoofdzakelijk het gevolg van een toegenomen inflatie voor kleding. In 2022 kwam de inflatie voor deze categorie uit op 2,8 %, tegenover 6,0 % in 2023. Deze versnelling heeft te maken met een vertragingseffect. De kledingcollecties worden lang op voorhand aangekocht. De gestegen aankooprijzen worden dus met vertraging doorgerekend aan de consument. De categorie aankoop van wagens heeft de versnelling van de inflatie voor niet-energetische industriële goederen getemperd, hoewel de consument in 2023 nog steeds gemiddeld 5,9 % meer betaalde voor de aankoop van een wagen dan in het voorgaande jaar.

¹³ In deel 4 wordt de evolutie van de prijzen in de onderliggende productieschakels voor industriële goederen in 2023 geanalyseerd.

Grafiek 5. Jaarevolutie van de inflatie voor niet-energetische industriële goederen in België en de voornaamste buurlanden

(Jaar-op-jaar veranderingspercentage)

Bronnen: EC, Statbel.

De diensteninflatie is ook in de buurlanden in 2023 sterk toegenomen. In Nederland kwam deze uit op 6,3 %, oftewel hetzelfde niveau dan in België. In Duitsland en Frankrijk bleef de inflatie iets beperkter, op respectievelijk 4,8 % en 3,9 %). Deze hogere inflatie in België in vergelijking met Duitsland en Frankrijk, is voornamelijk te wijten aan de volgende productgroepen: werkelijke woninghuur¹⁴, ziekenhuisdiensten en restaurantbezoeken. Ook ten opzichte van Nederland hebben ziekenhuisdiensten en werkelijke woninghuur in België meer bijgedragen tot de diensteninflatie. De categorieën onderwijs¹⁵ en accommodatie hebben echter, in het voordeel van België, bijgedragen tot het inflatieverschil met Nederland.

Net als in België is het prijsstijgingstempo van niet-energetische industriële goederen ook in de buurlanden in 2023 verder toegenomen waardoor het in Nederland en Duitsland trouwens nog hoger uitkwam dan in België (6,1 % in Nederland en 5,6 % in Duitsland). In Frankrijk kwam de inflatie voor NEIG uit op 4,1 % oftewel lager dan in België (5,4 %). Zowel in België als in de buurlanden werd de inflatiepiek voor NEIG bereikt in het eerste kwartaal 2023. Deze inflatiepiek was hoger in Nederland en in Duitsland (respectievelijk 8,5 % en 7,3 %) dan in België (6,8 %) en minder hoog in Frankrijk (5,4 %). Het prijsstijgingstempo voor deze productcategorie lijkt in België in de loop van 2023 minder te vertragen dan in de buurlanden, wat zich in het vierde kwartaal 2023 vertaalt naar een hoger inflatiepeil in België dan in Frankrijk en Nederland en een vergelijkbare inflatie in Duitsland (3,6 % tegenover 3,7 % in Duitsland, 2,3 % in Nederland en 2,3 % in Frankrijk). De productgroep audio- en videomateriaal is in grote mate verantwoordelijk voor het lagere inflatiepeil voor niet-energetische industriële goederen in België dan gemiddeld in de buurlanden. Kleding heeft ook bijgedragen tot het

¹⁴ In Nederland is sinds 1 mei 2021, voor een periode van 3 jaar, een wet van kracht die een maximale huurverhoging oplegt aan verhuurders van een woning in de vrije (private) sector. In 2023 mocht de huur van een woning in de vrije (private) sector met maximaal 4,1 % verhoogd worden, terwijl de sociale huur met maximaal 3,1 % mocht stijgen indien de huur hoger was dan 300 euro.

¹⁵ Bij hogere studies in het academiejaar 2021-2022 kregen Nederlandse studenten een korting van 50 % op het inschrijvingsgeld. In het academiejaar 2022-2023 viel deze korting weg.

lagere inflatiepeil in vergelijking met Nederland, terwijl deze categorie net in het nadeel van ons land speelde in vergelijking met Frankrijk en Duitsland.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr.: 0314.595.348

 0 0800 120 33 (gratis nummer)

 <https://economie.fgov.be>

Verantwoordelijke uitgever:

Séverine Waterbley
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Internetversie

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

.be